CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd

Teitl yr eitem:	Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet Cefnogaeth Gorfforaethol a Chyfreithiol
Aelod Cabinet:	Y Cynghorydd Menna Trenholme
Swyddog perthnasol:	Iwan Evans – Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol
Dyddiad y cyfarfod:	22 Tachwedd 2024

1. Penderfyniad a Geisir

Derbyn a nodi'r wybodaeth yn yr adroddiad.

2. Y rheswm pam fod angen i'r Cabinet wneud y penderfyniad

Er mwyn sicrhau rheoli perfformiad yn effeithiol.

3. Cyflwyniad a Rhesymeg

3.1 Pwrpas yr adroddiad yma yw diweddaru fy nghyd-aelodau ar yr hyn sydd wedi digwydd yn y meysydd yr wyf yn gyfrifol amdanynt fel Aelod Cabinet dros Adrannau Cefnogaeth Gorfforaethol a Chyfreithiol. Bydd yr adroddiad yn cynnwys amlinelliad o'r hyn sydd wedi digwydd ar brosiectau Gwasanaethau Cyfreithiol a lle mae'r mesurau perfformiad arni.

3.2 Hoffwn eich atgoffa fod yr holl faterion eisoes wedi bod yn destun trafodaeth ac wedi eu craffu gennyf mewn cyfarfod gyda'r Tîm Rheoli ar 11 Tachwedd.

3.3 Rwyf yn fodlon gyda'r prosiectau sy'n cael eu harwain gan yr Gwasanaeth, ynghyd â pherfformiad dydd i ddydd y Gwasanaeth ac yn cydnabod y cyfraniad allweddol a wneir ganddynt i gefnogi gwaith y Cyngor.

4. <u>GWASANAETH CYFREITHIOL</u>

4.1 Mae perfformiad y Gwasanaeth yn cael ei fonitro drwy geisio adborth yr Adrannau sy'n derbyn gwasanaeth. Fe gloriannir barn yn erbyn graddfa 1-5 ar ffurf e-bost syml ac mae'r drefn fonitro wedi gwella. (5 = Bodlon Iawn, i 1 = Hollol Anfodlon). Mae hefyd yn bosibl i adrannau ychwanegu sylwad ynghyd â sgôr. Ers ddechrau'r flwyddyn ariannol, mae'r sgôr ar y cyfan yn uchel iawn gyda 100% yn fodlon iawn gyda'r gwasanaeth. Mae trosglwyddo i system electronig newydd wedi cael ardrawiad wrth i broblemau technegol effeithio ar nifer yr holiaduron. Fodd bynnag, mae'r sefyllfa wedi ei datrys bellach.

2024														
Sgôr	**Canran**	**Ebrill**	**Mai**	**Meh**	**Gorff**	**Awst**	**Medi**	**Hyd**	**Tach**	**Rhag**	**Ion**	**Chw**	**Maw**	
Bodlon Iawn 5	100%	6	1	*	*	*	6	4						17
Bodlon 4	0%													
Gweddol Fodlon 3	0%													
Anfodlon 2														
Anfodlon Iawn 1														
Cyfanswm holiaduron wedi eu dychwelyd		6	1				6	4						
Nifer wedi eu gyrru allan		7	2				63	25						97

4.2 <u>Byddwn yn parhau i ddatblygu y Tîm Cyfreithiol i greu gwytnwch o fewn y Tîm</u>

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Mae’r adran wedi bod yn rhan o Gynllun Yfory ers rhai blynyddoedd ac wedi elwa o gyflogi hyfforddai sydd wedyn wedi symud ymlaen i gymhwyso, a gweithio yn yr adran fel cyfreithiwr. Pleser yw nodi fod yr hyfforddai sydd newydd gymhwyso fis Awst yma hefyd yn derbyn swydd yn yr adran, gan lenwi swydd wag. (Swydd oedd ynghynt yn cael ei llenwi gan *locum*). Yn ogystal, mae’r adran hefyd wedi manteisio ar y cynllun prentisiaeth ac wedi cyflogi prentis paragyfreithol cyntaf yr adran. Mae hyn yn gweithio’n dda ac mae’r prentis wedi dechrau ar ei chymhwyster Paragyfreithiwr ers mis.

Y camau nesaf
Bwriedir edrych ar sut i sicrhau cwblhad y gwaith cynllunio a chyflogaeth yn y tymor byr a thymor hir.
Bwriedir sicrhau cefnogaeth i'r aelodau o’r tîm sy’n datblygu eu sgiliau, boed drwy brofiad gwaith neu drwy weithio ar gymhwyster.

Risgiau
Nid oes risg benodol wedi ei hadnabod ar hyn o bryd. Bydd angen ymchwilio i'r farchnad swyddi a chyflogaeth i asesu os oes risg, os na fydd modd penodi.

Amserlen
Mae amserlen prentis yn 2 flynedd. Amserlen agored ar gyfer datblygu gwytnach o fewn y tîm.

4.3 Byddwn yn edrych i gwblhau gwaith post Lexcel ar gyfer cynnal systemau priodoldeb SRA

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Mae'r adran bellach wedi ymgorffori system rheoli achosion newydd ac bellach mewn sefyllfa i edrych yn fwy eang ar gyfarch nodweddion o'r cymhwyster Lexcel fyddai o fudd i'r adran. Rydym yn edrych yn benodol ar ffurf o gefnogi ein gilydd drwy adborth cadarnhaol ar achosion drwy adolygu ffeiliau. Nid oes bwriad ceisio am y cymhwyster Lexcel yn ei gyfanrwydd (oherwydd ei ddiffyg perthnasedd i ran helaeth o waith cyfreithiwr mewnol, a'i gost) ond yn hytrach i ddefnyddio rhai o'r egwyddorion i ddatblygu'r ffordd o weithio ac i gryfhau systemau.

Y camau nesaf

Bwriedir cadarnhau'r trefniadau mewn cyfarfod tîm yn y mis nesaf, gyda bwriad o roi'r prosesau ar waith erbyn y Flwyddyn Newydd.

Risgiau

Dim i'w hamlygu.

5. PRIODOLDEB

CYNLLUNIAU ADRAN

5.1 Byddwn yn parhau i gefnogi a chynghori ar swyddogaethau'r Cyngor o safbwynt sicrhau priodoldeb cyfansoddiadol, cyfreithiol a gweinyddiaeth.

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Mae'r gwaith yma yn barhaol, ond yn benodol bwriedir cynnal cyfres o seminarau "Penderfyniadau Da" yn y flwyddyn newydd. Amcan y cyrsiau yw esbonio hanfodion penderfyniadau mewn cyrff cyhoeddus, ynghyd â'r fframwaith gyfansoddiadol a rheoleiddio sy'n gysylltiedig â'r maes hwn. Mae peilot wedi'i gynnal a'r ymateb yn gadarnhaol.

Y camau nesaf

Sefydlu rhaglen o seminarau

Risgiau

Mae'r gwaith yma yn rhan o drefniadau llywodraethu'r Cyngor, sy'n derbyn trosolwg gan y Grŵp Llywodraethu.

Amserlen

Mae'r gwaith yn gyson. Oherwydd gofynion eraill mae'r bwriad i gynnal y seminarau yma wedi llithro.

5.2 Byddwn yn gweithio gyda'r Pwyllgor Safonau, Arweinyddion Grwpiau Gwleidyddol ac Aelodau, ynghyd â swyddogion perthnasol, i gynnal a chefnogi safonau uchel o ymddygiad ymysg cynghorwyr.

Beth sydd wedi ei gyflawni?
Byddwn yn mynd ati yn ystod ail a thrydydd chwarter y flwyddyn i roi ffocws ar y gwaith gydweithio a chefnogi arweinyddion grwpiau gyda'r ddyletswydd newydd ynghylch ymddygiad aelodau. Yn ogystal, gan adlewyrchu'r gofyn a amlygwyd mewn sesiynau anwytho, bwriedir cynnal cyrsiau Cod Ymddygiad i aelodau'r Cyngor yn ystod chwarter olaf 23/24, ac ynghynt os yw'r adnoddau yn caniatáu.

Y camau nesaf
Cynhaliwyd cyfarfod rhwng aelodau'r Pwyllgor Safonau ac Arweinyddion Grwpiau i hyrwyddo a chefnogi gweithrediad y dyletswyddau newydd. O ganlyniad, cafwyd cytundeb ar y meini prawf arfaethedig a threfn ar gyfer cynnal cyfarfodydd cyson rhwng y Swyddog Monitro a'r Arweinyddion i gefnogi'r gwaith.

Risgiau
Risgiau o ran enw da'r Cyngor os na fydd y ddyletswydd yn cael ei chyfarch. Ond, mae'r trefniadau i weithredu'r ddyletswydd yn eu lle.

Amserlen
Oherwydd y newidiadau yn arweinyddiaeth y Cyngor, bu'n rhaid oedi'r cyfarfod gyda'r Pwyllgor Safonau hyd nes ei gyfarfod ym mis Chwefror. Fodd bynnag, bwriedir trefnu cyfarfod briffio gyda Chadeirydd y Pwyllgor Safonau unwaith y bydd Arweinydd wedi'i benodi.

5.3 Byddwn yn adolygu a sicrhau adnoddau digonol ar gyfer cefnogi'r gofynion ar y Gwasanaeth sy'n deillio o waith rhanbarthol

Beth sydd wedi ei gyflawni?
Mae datrys ein sefyllfa recriwtio wedi golygu fod modd i ni bellach symud ymlaen i gynllunio sut y gellir cyfarch y gofynion rhanbarthol. Wrth i Gyd Bwyllgor Corfforedig Rhanbarth y Gogledd symud i fod yn weithredol, gwelwyd cynnydd ar draws y bwrdd yn y galw am adnoddau. Mae hyn yn parhau i fod yn her ond yn fater sy'n cael ei gydnabod yn y prosiect. Mae'r cyfnod cyfredol yn benodol heriol gan fod sawl elfen o waith y CBC yn dod yn weithredol yn ystod y chwarter cyfredol. Yn ogystal, mae llywodraethau'r DU a Chymru ar cyd wedi gosod y cyfrifoldeb fel y corff atebol rhanbarthol am y Barth Buddsoddi (Inv*estment Zone*) siroedd Fflint a Wrecsam, ar y CBC.

Y camau nesaf
Gweithio fel rhan o dîm rheoli'r CBC i adnabod adnoddau angenrheidiol i gynnal yr awdurdod newydd. Gweithio i hawlio grant gan Lywodraeth Cymru i gyfrannu at yr adnodd.

Risgiau
Methu â sicrhau adnoddau digonol a chreu y capasiti priodol i wneud y gwaith o sefydlu'r Cyd Bwyllgor. Cynnydd mewn gwaith ar draws ystod o elfennau yn creu ton o waith cyfochrog.

Amserlen
Y bwriad oedd trosglwyddo swyddogaethau'r Bwrdd Uchelgais i'r Cyd Bwyllgor Corfforedig erbyn 1 Tachwedd 2024. Ond, mae'r amserlen yma wedi llithro i fis Ebrill 2025. Yn y cyfamser, rydym yn dechrau cynnal trafodaethau rhag blaen, gyda'r bwriad o adnabod Cytundebau Lefel Gwasanaeth (CLG) gyda'r CBC, fydd yn cefnogi recriwtio i gyfarch y gofyn ar gyfer y tymor canolig.

5.4 Byddwn yn cwblhau y prosiect ar adolygu trefniadau pleidleisio'r Cyngor erbyn 15 Tachwedd 2024.

Beth sydd wedi ei gyflawni?
Adroddwyd i'r Cyngor Llawn ym mis Rhagfyr 2023, lle penderfynwyd symud i broses ymgynghori. Cynhaliwyd proses ymgynghori yn unol â'r Ddeddfwriaeth a chynhaliwyd Cyngor Arbennig ar 25 Hydref 2024 i benderfynu ar y gyfundrefn. Arweiniwyd y gwaith gan dîm oedd yn cynnwys y gwasanaeth yma, ynghyd â Democratiaeth a Chyfathrebu a Data.

Y camau nesaf
Ni lwyddodd y cynnig i gyrraedd y rhiniog statudol, sef o leiaf 46 pleidlais o blaid symud i PSD. O ganlyniad, ni ellir penderfynu newid y gyfundrefn ar gyfer etholiadau 2027.

Risgiau
Gyda phenderfyniad 24 Hydref 2024, nid oes risgiau penodol o safbwynt penderfyniadau, na phroses i'w chyfarch.

Amserlen
Nid oes camau gweithredu pellach yn dilyn y penderfyniad.

5.5 Byddwn yn cwblhau adolygiad o'r Cyfansoddiad erbyn 31 Rhagfyr 2024, er sicrhau ei fod yn parhau'n gyfredol ac yn addas i bwrpas.

Beth sydd wedi ei gyflawni?
Mae dwy elfen i hyn, diweddariadau sy'n deillio o newidiadau statudol ac addasiadau sy'n cyfarch anghenion y Cyngor presennol, a gwelliannau posib. Bydd y daith penderfyniad yn amrywio yn ôl y testun, ond bwriedir adrodd i'r Cyngor Llawn ym mis Medi. Bydd angen gwaith ac ymgynghori pellach ar adolygu'r adran Staffio, ynghyd â diweddariadau i'r elfennau Cynllun Dirprwyo. Er fod y broses yn parhau, mae trafodaethau gyda rhai Adrannau wedi amlygu nad yw cyfathrebu anghenion wedi gweithio yn gyson wrth ymdrin â newidiadau.

Y camau nesaf
Cwblhau adolygiadau o'r cynlluniau dirprwyo a threfniadau Rheolau Sefydlog Staffio, ynghyd ag addasiadau cyfansoddiadol eraill sy'n deillio ohonynt.

Risgiau
Mae cael Cyfansoddiad cyfredol yn allweddol i gynnal busnes y Cyngor, a gall diffygion arwain at ansicrwydd ac oedi mewn penderfyniadau allweddol, ynghyd â risg o her. Nid yw'r adolygiad wedi adnabod risgiau penodol sydd angen eu blaenoriaethu ar hyn o bryd.

Amserlen

Rhagwelir y bydd cwblhau'r gwaith yma yn llithro i Gyngor mis Mai, oherwydd pwysau gyda materion eraill.

5.6 Byddwn yn cefnogi'r Pwyllgor Safonau i ddatblygu trefniadau i weithredu ei gyfrifoldebau tuag at Gynghorau Tref a Chymuned drwy gynnig sesiynau hyfforddiant.

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Er fod cwrs peilot wedi bod ar gael ac yn barod, mae ystod o faterion wedi golygu nad oedd yn bosib symud ymlaen â'r hyfforddiant yma. Mae'r Pwyllgor Safonau wedi cynnal arolwg o'r gydberthynas gyda Chynghorau Tref a Chymuned ac wedi adnabod fod angen symud i gryfhau y bartneriaeth yma. Er nad yw'n adlewyrchiad cyffredinol o bob cyngor, mae hefyd yn ystadegol amlwg fod trwch helaeth y cwynion at yr Ombwdsman ynglŷn â'r Cod Ymddygiad, yn deillio o'r sector yma.

Y camau nesaf

Cynnig rhaglen o gyrsiau rhithiol ar gyfer Cynghorau Tref a Chymuned.

Risgiau

Mae methu â mynd i'r afael â'r materion yma, yn arbennig felly lle mae gan gynghorau penodol broblemau, yn cynyddu gwaith a'r galw ar y Tîm Priodoldeb.

Amserlen

Cyflwyno'r cynnig o gyrsiau erbyn 31 Rhagfyr 2024 – cychwyn cyrsiau o 1 Ionawr ymlaen.

5.7 Byddwn yn cwblhau'r gwaith o hyfforddi aelodau Cyngor Gwynedd mewn materion Cod Ymddygiad drwy gynnig sesiynau hyfforddiant manwl ar y Cod i aelodau sydd heb fynychu.

Beth sydd wedi ei gyflawni?

Er fod cyrsiau wedi eu cynnal eleni, cais wedi'i wneud i arweinyddion grwpiau, a neges eglur wedi'i chynnwys yn yr adroddiad blynyddol, rydym yn dal i weld bwlch yn nifer yr aelodau sydd wedi mynychu. Boed 6 neu 20 aelod mewn cwrs, yr un yw'r ymrwymiad o ran amser swyddogion. Mae'r aelodaeth i gyd wedi derbyn cwrs byr ar ddechrau'r tymor, ond dim ond gwybodaeth sylfaenol ar gyfer aelodau newydd sydd yma ar hanfodion y Cod a sut i beidio â thramgwyddo ar ddechrau eu cyfnod.

Y camau nesaf

Mae cwrs pellach (gyda'r nos) wedi ei raglennu ar gyfer mis Rhagfyr 2024, a bydd hwn yn cael ei recordio ac ar gael i aelodau.

Risgiau

Mae risgiau i aelodau ac enw da'r awdurdod os yw aelodau'n cael eu canfod yn euog o dorri'r Cod. Mae hyn yn rhan o'r her sydd ynghlwm â chyrsiau craidd aelodau.

Amserlen
Bwriedir cwblhau'r cyrsiau cyfansawdd erbyn mis Rhagfyr eleni ac yna adolygu'r rhaglen i ddarparu cyrsiau ar agweddau mwy penodol o'r Cod, megis datgan buddiant, trefn ddatrys fewnol, ac ati.

6. ETHOLIADAU A CHOFRESTRU ETHOLIADOL

CYNLLUNIAU ADRAN

6.1 Byddwn yn gweithio i gefnogi'r Swyddog Canlyniadau a'r Swyddog Cofrestru Etholiadol, gan gyfarch yn benodol:

-

- **Cwblhau'r gwaith o weithredu newidiadau Deddf Etholiadau 2022 yn ymwneud â phleidleisiau post.**
- **Paratoi ar gyfer newidiadau Etholiadol Senedd Cymru**
- **Cymryd rhan yng nghynllun peilot cofrestru 'awtomatig' Llywodraeth Cymru**

Beth sydd wedi ei gyflawni?
Rydym wedi cynnal Etholiad Comisiynydd yr Heddlu ac yna Etholiad Seneddol y DU a alwyd ar fyr-rybudd. Roedd hyn yn golygu bod yn rhaid gweithredu'r trefniadau newydd a gyflwynwyd gan Ddeddf Etholiadau 2022, a'r trefniadau traws-ffiniol a sefydlwyd gyda chynghorau Conwy a Dinbych oherwydd newid ffiniau, yn ymarferol am y tro cyntaf. Cynhaliwyd y cyfrif ym Mhorthmadog am y tro cyntaf hefyd.

Y camau nesaf
Gweithredu'r rhaglen waith.

Risgiau
Methu â chyflawni'r gofynion ar gyfer etholiadau, ond mae'r asesiad risg yn dangos fod statws dderbyniol i gyflawni'r gofynion yma.

Amserlen
Yn unol â'r amserlen yn y rhaglen waith.

6.2 Byddwn yn cynnal proses Arolwg Cymunedol Statudol gan gasglu data, cynnal ymgysylltiadau cychwynnol ac adrodd i'r Cyngor ar ganlyniadau'r broses, gydag argymhellion

Beth sydd wedi ei gyflawni?
Yn dilyn gwaith cychwynnol o gasglu a chloriannu gwybodaeth ac ymgysylltu, cyflwynwyd adroddiad i'r Cyngor Llawn a gymeradwyodd y bwriad a'r cylch gorchwyl i gynnal adolygiad cymunedol ac adolygiad o drefniadau etholiadol yn gyfochrog.

Y camau nesaf
Dechrau'r broses statudol o ymgynghori ac ymchwilio, ac yna cloriannu'r wybodaeth.

Risgiau
Methu â chynnal adolygiad yn unol â'r gofyn statudol, ond mae'r asesiad risg yn dangos fod statws dderbyniol i gyflawni'r gofynion yma. Mae llithriad o ganlyniad i'r Etholiad Cyffredinol ym mis Gorffennaf eleni, ond rhagwelir na fydd hyn yn effeithio ar ein gallu i gwblhau'r broses ar amser.

Amserlen
Cyflwyno adroddiad a chynigion drafft i'r Cygor Llawn ym mis Mawrth 2025, cyn ymgynghori ar y cynigion hynny.

6.3 Byddwn yn cynnal Adolygiad Mannau Pleidleisio.

Beth sydd wedi ei gyflawni?
Gwaith cychwynnol o gasglu gwybodaeth ac ymgysylltu wedi cychwyn, yn cynnwys anfon holiaduron i asesu addasrwydd pob gorsaf bleidleisio. Mae'r ddau etholiad eleni wedi darparu gwybodaeth gyfredol i ni am gyflwr ac addasrwydd y gorsafoedd.

Y camau nesaf
Cloriannu'r wybodaeth a cheisio cyngor arbenigol, drwy'r Swyddog Cydraddoldeb, ar hygyrchedd. Chwilio am orsafoedd amgen yn ôl yr angen.

Risgiau
Gorsafoedd ddim bellach ar gael neu'n anaddas, ond byddwn yn dod o hyd i ddatrysiad priodol ar gyfer unrhyw etholiad a gynhelir.

Amserlen
Dechrau'r broses ymgynghori statudol ym mis Medi 2024, gydag adroddiad i'r Cyngor Llawn ym mis Rhagfyr 2024, i gymeradwyo canlyniad yr adolygiad.

6.4 Cynllun Peilot Llywodraeth Cymru

Mae cofrestru awtomatig yn bolisi Llywodraeth Cymru, a'r bwriad yw sefydlu'r ffordd fwyaf cywir ac effeithiol o gofrestru etholwyr heb iddynt orfod wneud cais. Mae hyn yn cynnwys edrych ar y broses orau o baru data, y ffordd fwyaf effeithiol o gyfleu'r trefniadau cofrestru newydd i etholwyr llywodraeth leol; a sefydlu'r ffordd fwyaf effeithiol o gasglu data gan y rhai a ystyrir yn draddodiadol yn "anodd eu cyrraedd".

Beth sydd wedi ei gyflawni ?
Rydym wedi gwirfoddoli i fod yn un o'r awdurdodau fydd yn cymryd rhan yn y cynllun. Yn dilyn oedi oherwydd yr etholiadau, mae trafodaethau wedi ailddechrau rhwng yr awdurdodau, Llywodraeth Cymru a darparwyr y systemau etholiadol electronig, er mwyn creu'r cynllun peilot.

Risgiau
Tra bod elfen sylfaenol y prosiect (paru data a chofrestru) yn ymddangos yn gyraeddadwy ar hyn o bryd, byddai'r elfennau ymgysylltu a datblygu ffynonellau data yn gofyn am adnodd staff ychwanegol. Mae cyllid ar gael gan Lywodraeth Cymru, ond ni fyddwn yn bwrw ymlaen

gyda'r cynllun llawn heb sicrwydd o adnodd addas. Mae'r cynllun hefyd yn ddibynnol ar newidiadau i'r ddeddfwriaeth bresennol.

Amserlen
Bwriad Llywodraeth Cymru yw cynnal y peilot rhwng mis Ionawr a mis Rhagfyr 2025.

7. CEFNOGAETH CRWNER

7.1 Byddwn yn parhau i ddarparu adnoddau i gefnogi a gwella'r gefnogaeth sydd ar gael i'r Crwner

Beth ydym ni wedi bod yn ei wneud – enghreifftiau:

- Cryfhau'r gefnogaeth weinyddol drwy gynyddu'r materion y gall yr Uned Weinyddol ymdrin â nhw
- Cynllunio ar gyfer symud dogfennau i Ganolfan Gofnodion y Cyngor
- Newid y drefn o dalu rheithwyr a thystion mewn cwestau
- Paratoi asesiad risg ar gyfer cwestau a gwaith y Crwner yn gyffredinol

8. Sefyllfa Risgiau/Gwasanaeth

- Cyfrannu at waith rhanbarthol gan gydnabod fod y sefyllfa risg yma yn ddarostyngedig i adolygiad pellach
- Dilyniant swydd ym maes y Crwner
- Yr Heddlu wedi gofyn am adolygu'r drefn ariannu gwasanaeth swyddogion crwner
- Colli incwm penodol

8. Sylwadau Swyddogion Statudol

8.1 Prif Swyddog Cyllid

"Rwyf yn rhagweld bydd gwariant net y gwasanaethau dan sylw o fewn y gyllideb eleni. Nid oes gennyf sylwadau pellach o safbwynt priodoldeb ariannol.

8.2 Swyddog Monitro

Awdur yr adroddiad